

## INDIREKT KÓDOLÁSÚ LOVASKÁRTYÁK AZ IFLA ELŐADÁSOK ANALITIKUS FELTÁRÁSÁRA

Tremkóné Meszleny Mária

Könyvtártudományi és Módszertani Központ

A kézi lyukkártyatechnika alkalmazási lehetőségéről gyakran olvasunk a szaklapokban. Az érdeklődés a különféle lyukkártyafajták iránt indokolt, miután nemcsak az ügyviteltechnikában, hanem a könyvtári gyakorlatban is beváltak.

A feldolgozandó dokumentum típusától, mennyiségétől és a feltárás mélysége iránti igénytől függően a perem- és fénylyukkártyás keresőrendszerek számos változatát használják. A lyukkártyák nagy része aránylag könnyen és olcsón beszerezhető. Ugyanez nem mondható el az ügyviteli tevékenység számára kidolgozott Synoptic rendszerű lovaskártyákról, amelyeknek elterjedését devizális nehézségek gátolják. A nehézségek leküzdését segíti az OMKDK azzal, hogy lovaskártyás keresőrendszereket is szervez, és az ezekhez szükséges technikai eszközöket (pl. lovasok) is a megrendelők rendelkezésére bocsátja.

A lovaskártyás keresőrendszerek elvével, gyakorlati alkalmazásukkal és az osztályozási problémákkal a hivatkozott irodalom kimerítően foglalkozik, így ezekre itt nem térek ki [1, 5]. Részletesen foglalkozom azonban az IFLA konferenciák feldolgozására készített kártyatervvel – kitérve a rendszerszervezési szempontokra is – és ismertetem az indirekt kódolás előnyeit.

### Lovaskártyák a könyvtárban

A könyvtárak főleg folyóiratok nyilvántartására és/vagy deziderálásra használnak lovaskártyákat. Az újabb kezdeményezések azonban bizonyítják, hogy a lovaskártyák – a formai jegyek tárolásán túlmenően – a dokumentumok analitikus feltárására és keresésére is jól felhasználhatók [6, 7]. Megfelelő kártyaterv alapján a különböző színű lovasok formai és tartalmi ismérveket egyaránt jelenthetnek. Ennek eredményeként egy adott dokumentum minden lényeges adata úgy jelölhető a lovaskártyán, hogy az lehetővé teszi az egyidejű és több szempontú keresést.

### Rendszertervezési szempontok

A kézi lyukkártyákat elsősorban kisebb gyűjtemények feltárására használják – és így jellegüknél fogva elkülönülő keresőrendszert alkotnak. A keresőrendszernek azonban bele kell illeszkednie a rendszerszemléletű könyvtári állományfeltáró koncepcióba.

Célszerű tehát, ha a rendszer tervezésénél a követelményeket – kellő igényfelmérés után – a keresőrendszerre (konceptióra), a kártyatervre és a dokumentumra vonatkozóan együttesen határozzuk meg, figyelembe véve az ésszerűséget, hatékonyságot és gazdaságosságot (1. táblázat).

A táblázatban jelzett célok megvalósításával elérhető, hogy keresőrendszerünk következetes, komplex, kompatibilis és ugyanakkor továbbfejleszthető is legyen.

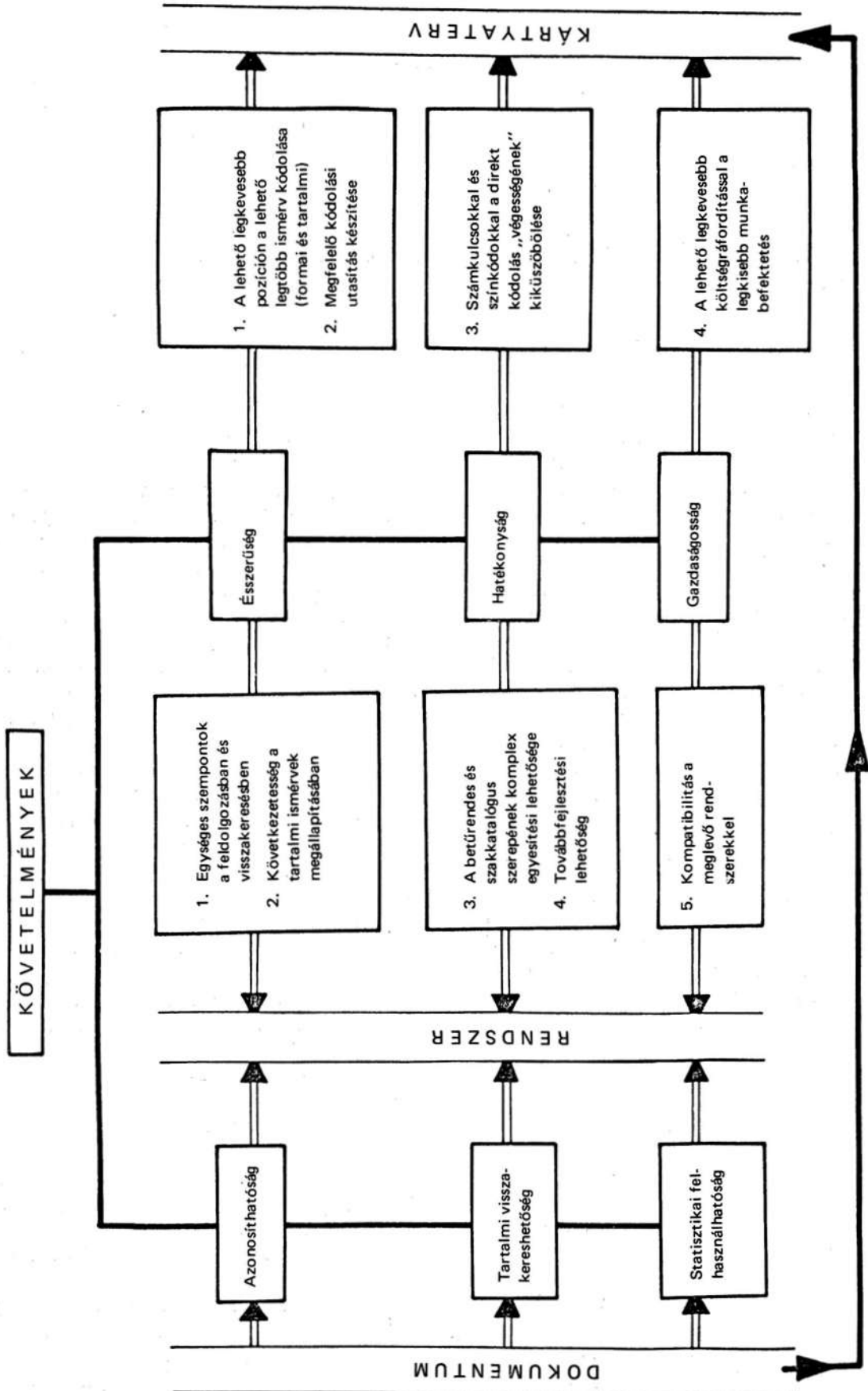
A kártyatervvel szemben fontos követelmény, hogy minimális pozícióban a legtöbb kódolásra adjon lehetőséget, amellet legyen áttekinthető és a lehető legkevesebb munkaráfordítással készüljön.

A dokumentum legyen azonosítható a szokott jellemzőkkel. Mindenképpen kívánatos – az egységes szemlélet érdekében –, hogy a tartalmi elemzés és a keresés szakterület szerinti tárgyszókatalógus vagy ETO táblázat alapján történjék.

### Direkt és indirekt kódolás

Keresőrendszerünket – a továbbiakban bővebben kifejtenő megfontolások alapján – indirekt kódolással alakítottuk ki. Direkt kódolásnál – mint ismeretes – a lovaskártya pozícióinak csak a helyiértéke hasznosítható (ismérv megléte vagy hiánya), ezért még logikusan felépített kártyaterv esetén sem lehet a rendszer nyújtotta minden lehetőséget kihasználni. A kártyaterven a későbbiek során csak nehezen lehet változtatni, mivel minden szín (lovas) a megfelelő pozícióban csak a hozzátartozó ismérvet jelképezi.

1. táblázat



Indirekt kódolással a színkódokhoz számkódokon keresztül jutunk; az egy adott pozíción előforduló színjelölések számokat képviselnek.

A decimális számok (0–9) alaki–helyiértéki adottságát kihasználva. 10 számjegy és 10 szín kombinációjával, a lovaskártya pozíciói „végtelen” számú kódolási lehetőséget nyújtanak. A közbenső decimális kódolást egyrészt a célszerűség, másrészt a korszerűbb módszerekre történő későbbi továbblépés indokolja (pl. számítógépes információtárolás). Az ÉTO jelzeteit a fénylukkártyás keresőszerben is jól hasznosították [8]. Egy legújabb publikáció pedig hírt ad decimális számokat is felhasználó lovaskártyás adatnyilvántartásról [9].

Információkeresési szempontok a kártyaterv kidolgozásához

Konferenciák, kongresszusi anyagok feltárására ezek homogén jellege miatt – a lovaskártyás rendszer kiválóan alkalmas.

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ Szakkönyvtárban az IFLA konferenciákon elhangzott előadások analitikus feldolgozására készítettük el a kártyatervet.

A konferenciaanyag keresési szempontjait az 1. ábra szemlélteti.

A kártyaterv adatmezőinek kijelölése a tárolási és keresési szempontok figyelembevételével történt. Célunk az volt, hogy az IFLA anyag feldolgozásakor a számításba jöhető formai jegyeket mind jelölhessük a lovaskártyán.

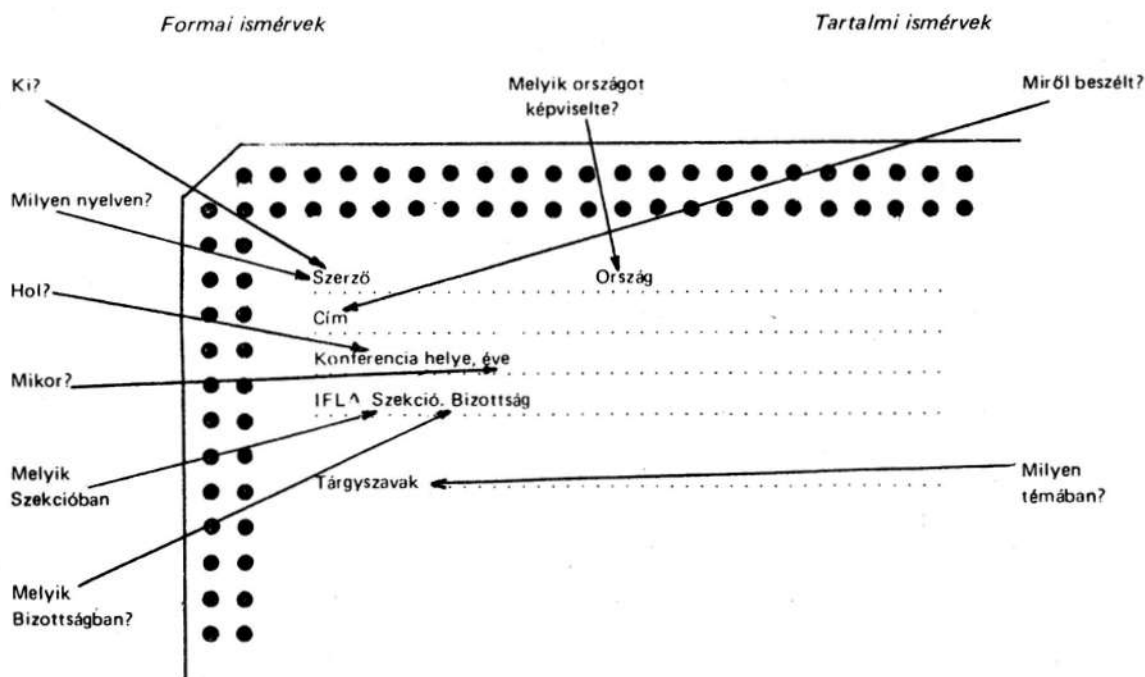
Vizsgálódásaink során kitűnt, hogy ha a konferenciák évét, a szekciókat, alszekciókat, bizottságokat, albizottságokat és a képviselt országokat mind jelölni akarjuk a lovaskártyákon, közel 240 adattal kell számolnunk. Tervbe vettük továbbá, hogy a lehetőségekhez mérten a tartalmi ismérveket is kódoljuk. Céljaink megvalósításához hatékony jelölési rendszerre volt szükségünk.

A keresőszer kialakításához az A5 nagyságú, felső peremén 31 pozíciós, NDK, kétsoros peremlukkártyát választottunk.

Direkt kóddal – a közel 240 formai adat jelölésére – 10 szín felhasználásával 24 pozícióra van szükség, de ebben az esetben a tartalmi ismérvek jelölését csak nehezen lehet megoldani. Ezért elhatároztuk, hogy a decimális számok alaki és helyi értéki adottságát kihasználva, indirekt módon, a színes lovasokat nem közvetlenül az ismérv kódjaként használjuk, hanem a színekkel számokat helyettesítünk. A számkódok lehetővé teszik azt, hogy nem kell kötött kártyatervvel dolgozni, s így a feltárás során adódó újabb ismérvek a továbbiakban könnyen beépíthetők a rendszerbe.

A színek és a számok a következők szerint felelnek meg egymásnak:

vk	világoskék	= 0	p	piros	= 5
f	fekete	= 1	z	zöld	= 6
sk	sötétkék	= 2	b	barna	= 7
n	narancs	= 3	sz	szürke	= 8
s	sárga	= 4	l	lila	= 9



1. ábra

## Az adatmezők felosztása

Az A/5 nagyságú, 31 pozíciós, kétsoros peremlyukkártyát 10 mezőre bontottuk (2. ábra).

A 0–4 mezőn (10 pozíció) a *formai ismérveket*, az 5–9 mezőn (további 21 pozíció) a *tartalmi ismérveket* jelöljük:



2. ábra

A 2. táblázat felsorolja, hogy a mezők milyen ismérvet jelölnek, feltüntetve az egy mezőn kódolható ismérvek számát is:

2. táblázat

A mező sorszáma	Ismérvek (formai és tartalmi)	Kódolható ismérvek száma
0	A konferencia évének utolsó 2 számjegye	01–99
1	Szekció és alszekció	01–99
2	Bizottság és albizottság	01–99
3	A konferencián képviselt ország	001–999
4	A dokumentum nyelve	0–9
5	I. Rubrikátor	001–999
6	Tárgyszó	00001–99999
7	Tárgyszó	00001–99999
8	II. Rubrikátor	001–999
9	Tárgyszó	00001–99999

A mezők számkódjainak megalkotásában önkényesen jártunk el, amikor a formai ismérveket egy-egy mezőn belül mechanikusan sorszámoztuk. A tárgyszavak kódjait a későbbiekben ismertetendő tárgyszójegyzékből választottuk.

A továbbiakban egyenként ismertetem az adatmezőn jelölt ismérveket.

## 0. mező

A konferenciák megrendezésének éve fontos keresési szempont. Ezért a 0. mezőben csak az éveket jelöljük utolsó két számjegyük alapján. A kártyatervi utasítás egyik táblázata felsorolja az évhez tartozó konferencia helyét, illetve fordítva, a betűrendbe sorolt városokhoz a megfelelő évet. Így a városokat nem kódoljuk a lovaskártyán, mert az említett táblázatból könnyen megkereshetők. Pl.

1965	Helsinki	Brüsszel	1977
1966	Hága	Budapest	1972
1967	Toronto	Frankfurt/Main	1968

1968 Frankfurt/Main Grenoble 1973

1977 Brüsszel Washington 1974

## 1. és 2. mező

Az 1. mező a szekciók (alszekciók), a 2. mező a bizottságok (albizottságok) jelölésére szolgál. Ezeket angol nevük betűrendjében beszámoltuk és táblázatba foglaltuk. Mindkét mezőben 99 kód állt rendelkezésre, de gyakorlati megfontolásból csak 50–50 kódot használtunk fel, hogy a későbbi változtatásokat könnyen bejelölhessük a táblázatba.

Néhány szekció és bizottság száma:

- 03 Section of Library Schools
- 04 Sub-section of Library Work with Children
- 05 Section of National and University Libraries
- 06 Sub-section of University Libraries
- 09 Section of Public Libraries
- 12 Section of Special Libraries
- 41 Committee on Bibliography
- 50 Committee on Rare and Precious Books and Documents

## 3. mező

A konferencián képviselt országokat a könyvtári katalógusunkban használt földrajzi alosztások alapján gyűjtöttük ki és betűrendjükben szintén beszámoltuk azokat. Mivel elvben 145 országgal számolhatunk, 3 pozíciós mezőt terveztünk.

Ismertetem példaképpen néhány ország kódját:

- 015 Belgium
- 026 Csehszlovákia
- 038 Finnország
- 081 Magyarország
- 093 Német Demokratikus Köztársaság
- 125 Szovjetunió
- 143 Fejlődő országok

## 4. mező

A nyelvi ismérvek direkt kódolással egyszerűen is kifejezhetők lennének, mivel eddig csak 5 nyelven jelentek meg előadások. Ragaszkodva azonban az indirekt módszerhez, a nyelveket az alábbi számok jelképezik:

1 angol	(fekete)
2 német	(sötétkék)
3 francia	(narancs)
4 orosz	(sárga)
5 magyar	(piros)

## 5–9. mező

E mezők 21 pozícióján a *tárgyszavakat* jelöljük.

A tárgyszavak jelölése a lovaskártyán újszerű kezdeményezés, amit lehetővé tett a KMK által összeállított *Könyvtári és tájékoztatói tárgyszójegyzék* [10]. Ebben a deskriptorcikkeknek 5 jegyű számjelzete van, és ezek beépíthetők voltak kártyatervünkbe. A tezausz-tervezet használata lehetővé teszi az azonos szemléletű tartalmi elemzést és keresést, ugyanakkor jellegénél fogva lehetőséget ad ún. „szűkebb” vagy „tágabb” keresésre, mivel a tárgyszójegyzék az 1015 deskriptort 14 tematikus csoportba is beosztja. Kiaknáztuk azt a lehetőséget, hogy ezeket a csoportokat rubrikátoroknak tekintsük, és alkalmazásukkal a tágabb keresést is lehetővé tesszük. *Ahol a tartalom kifejezéséhez elegendők a bővebb tematikus csoportok fogalmai, ott rubrikátorokat kódolunk, ahol nem, ott 2–3 deskriptort választunk.*

Alkalmazhatunk együttesen rubrikátort és tárgyszót (deskriptort), vagy csak egyiket vagy másikat, vagy csak 2–3 tárgyszót rubrikátor nélkül. A lényeg, hogy az osztályozás és keresés folyamatát ésszerűsítsük és megkönnyítsük.

Mielőtt néhány példával világosabbá tenném a mondatokat, felsorolok néhány tárgyszót (deskriptort) és rubrikátort:

## Deskriptorok

59400	terminológia
23200	könyvtárügy
07650	egyetemi könyvtár
61400	tudományos és szakkönyvtárak
10380	gépi feldolgozás könyvtárban
35900	olvasószolgálat
38550	rendszer-bibliográfiai, dokumentációs
35650	olvasásvizsgálat
35430	oktatáspszichológia
54300	szolgáltatások felhasználása
55200	szűk publicitási anyag
55450	tájékoztatói intézmény
56000	tájékoztató munka
65200	vezetés

## Rubrikátorok

001	könyvtártudomány, informatika
002	könyvtár- és tájékoztatóügy
003	könyvtárak, tájékoztatói intézmények típusai
007	feldolgozó munka
010–011	tájékoztató munka
013	írás, nyomdászat, könyvkiadás, bibliofília

Jelenleg a rubrikátorok 14 tematikus csoportot jelentenek, tehát 2 pozícióban is kifejezhetők. A 3. pozíciót a továbbfejlesztett változatra terveztük. Megjegyezzük, hogy a szekciók és a bizottságok önmagukban is lehetnek rubrikátor értelműek, így a gyakorlatban a „tágabb” tartalmi keresésnek is eszközei lehetnek.

A tárgyszavazáskor kiválasztott könyvtári „feldolgozó munka” (007) rubrikátor például egyik esetben elegendő keresési szempontként. Más esetben már a szűkebb bontásra is szükségünk van, ekkor a tematikus csoportba gyűjtött deskriptorokat is figyelembe kell venni a tárgyszavazáskor és a kereséskor is. A tapasztalatok arra utalnak, hogy az osztályozás folyamatában kialakult gyakorlat a keresési szempontok kiválasztását erősen megkönnyíti.

A keresés gyorsítására (egy tárgyszót 5 különböző színnel jelölünk) a lovaskártya kódolásával egyidőben ún. *keresőmakettet* (3. ábra) is lovasozunk. Lovaskártyás rendszerekben ez is új megoldás. *A keresőmakett tulajdonképpen a 6–9. mező hasonmása hajlékony műanyagból, egy-egy tárgyszó kódjával. Kereséskor a nyéllel ellátott, színekkel lapocskákat végigcsúsztatjuk a „színerdőn”, ezzel megrövidítjük a keresési időt, egyszerűbbé és biztosabbá tesszük a lovaskártyák kiválasztását. (A már előfordult tárgyszavak keresőmakettjeit külön dobozban, ábécé sorrendben tárolhatjuk.)*

A rubrikátorok és tárgyszavak szétválasztása a lovaskártyán gyakorlati célokat szolgál, elvi jelentősége nincs. Ugyanis a rubrikátorok „levegőt” hagynak a tárgyszómezők között és „vezetik” a szemet a keresésnél. A rubrikátorok színjelzetei a 2 pozíciós mezőben keresőmakett nélkül is könnyen áttekinthetők.

A keresés egyszerűsítésére – a keresőmaketten kívül – még egy lehetőséget is felhasználtunk. A tárgyszójegyzékben szereplő deskriptorok számjelzetei lényegében betűrendi kódok, amelyek ábécé sorrendben növekednek. Azzal, hogy mindig a kisebb számjelzettel jelöljük, balról jobbra haladva a tárgyszó és rubrikátor mezőkben, megkönnyítjük azok keresését.

A 4. ábrán látható lovaskártya a Budapesten tartott IFLA-konferencia egyik előadásának analitikus feldolgozását tartalmazza.

A lovaskártyák címléírása, tárolása

Minden lovaskártya egy – az IFLA-konferencián elhangzott – előadás címléírását tartalmazza. *Az előadá-*



sokat évenként újrakezdve mechanikusan sorszámozzuk,

Pl. 64[013] vagy 76[020]

ahol az első két szám a konferencia évét, a továbbiak az előadás sorszámát jelentik. A sorszámot a lovaskártyára is rávezetjük. Kereséskor a sorszám alapján találjuk meg a keresett előadás szövegét. (Előzőleg, gyakorlati megfontolásból, egy-egy éven belül szekciók, alszekciók, illetve bizottságok sorrendjében rendeztük az anyagot, majd ezután sorszámoztuk azokat.)

A kódolt lovaskártyákat a szerzők betürendjében tároljuk. Kézenfekvő, hogy annyi kártyát tartunk egy tárolóban, amennyit könnyen át tudunk tekinteni, egyébként a lovaskártyák mennyisége nem korlátozott.

#### A rendszer hatékonysága

A hatékonysági követelmények nagy szerepet játszanak minden rendszertervezésnél és a rendszer gyakorlati alkalmazásánál.

A lovaskártyás rendszer bevezetésénél is felvetődtek az alábbi kérdések:

milyen előnyökkel jár az IFLA-anyag feltáró munkájánál a lovaskártyák alkalmazása;

eredményes-e, ha a tárgyszavakat is tároljuk a lovaskártyán;

mennyire rövidíti meg a tárgyszavak keresését a keresőmakettek használata.

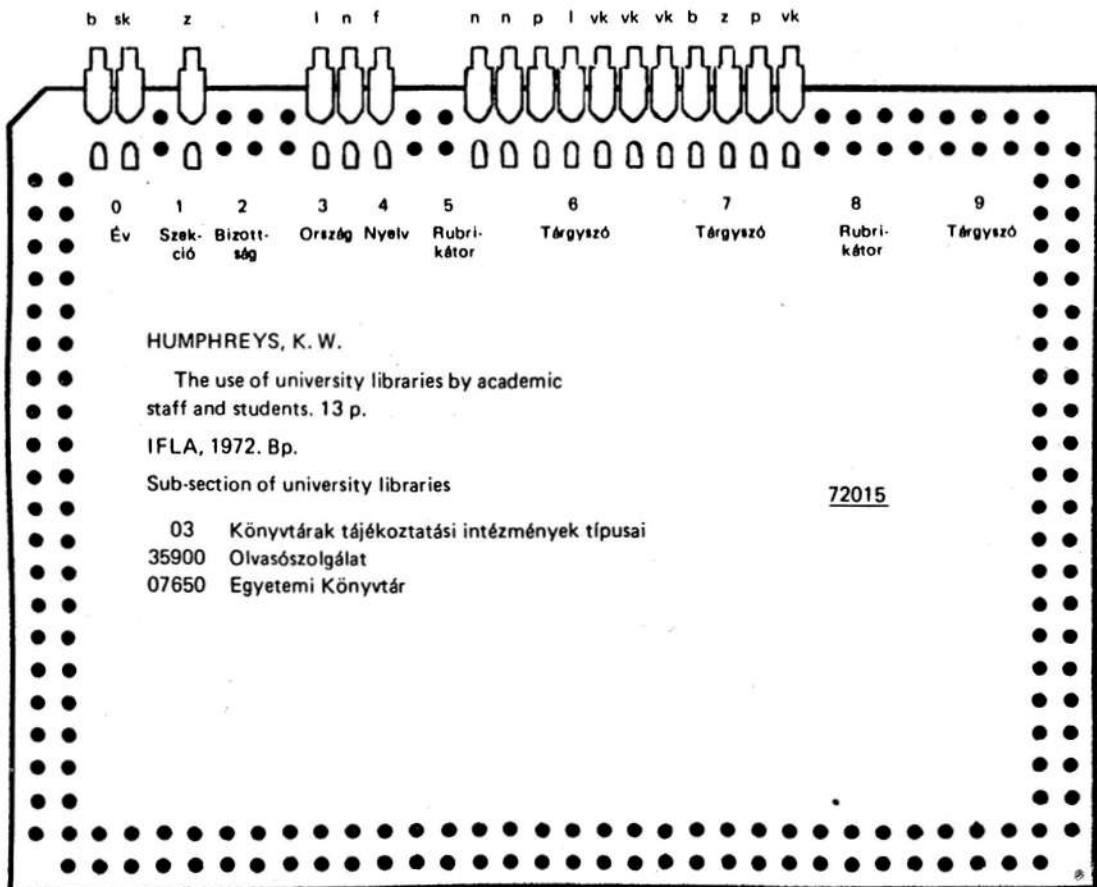
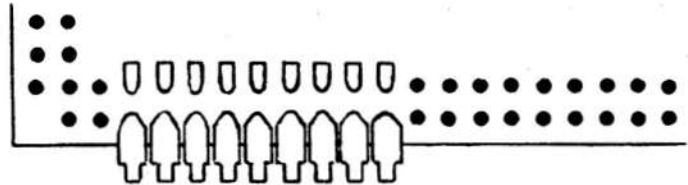
Tekintve, hogy a feldolgozó munkát csak ezután kezdjük el, hatékonysági tapasztalatokról nem beszélhetünk.

Tervezzük azonban, hogy időméréseket végzünk a különböző munkafolyamatoknál és összehasonlítjuk a cédulakatalógussal történő feldolgozást a lovaskártyás keresőrendszerrel.

Előzetes mérlegelés alapján azt mondhatjuk, hogy

a feldolgozás folyamatában *nagyobb ráfordítási idő-különbségek nincsenek*, mert mindkét esetben szakterületi tárgyszójegyzék alapján tárgyszavazunk.

3. ábra



4. ábra

Munkaráfördítési különbség a katalógusszerkesztés, a lovasozás, illetve a keresés folyamatában van. (A következettség megköveteli, hogy a különgyűjtemények ne bontsák meg a cédulakatalógus egységét, így szükség esetén párhuzamos munkafolyamatokat is kell végezni; utalásokat mindenképpen.)

A katalóguscédulán és lovaskártyán történő feldolgozás munkafolyamatait összevetve azt tapasztaljuk, hogy *időt nem a feldolgozás, hanem a keresés folyamatában lehet megtakarítani.*

A lovaskártyás keresőrendszer előnye, hátránya

Vitathatatlan előny, hogy

egyetlen lovaskártya tartalmazza a keresés összes szempontját;

egyszerre több szempontú keresést tesz lehetővé, szemben a cédulakatalógus egymásutániságával;

a formai ismérvek, a rövid színek alapján, gyorsan és könnyen megállapíthatók.

Jelenleg még hátrány, hogy nincsenek tapasztalataink a tartalmi ismérvek keresésének eredményességét illetően. Így csak a gyakorlat bizonyíthatja majd, hogy elképzelésünk a kártyatervvel kapcsolatban megfelelő volt-e, és hogy az milyen mértékben szorul korrekcióra. A szűrőpróba keresések során azt tapasztaltuk, hogy a keresőmakettekkel történő tárgyszókeresés nem igényel több időt, mint nagy mennyiségű cédula esetén a tárgyszókatalógusban való keresés.

Összefoglalásképpen még egyszer hangsúlyozom, hogy a *rendszer szemléletnek a könyvtári állomány feldolgozásában is nagy szerepet kell juttatni.* Csak egységes szempontok érvényesítésével érhető el, hogy a keresőrendszerek (cédulakatalógus, kézi lyukkártyák, mikro-

filmlapok) egymással kompatibilisek legyenek.

A cikkben leírt indirekt kódolású lovaskártyás rendszer ismertetését gondolatébresztőnek szántam, mivel véleményem szerint a konferencia-anyagokon kívül más nem-hagyományos dokumentumfajta feldolgozására is kiválóan alkalmas.

#### Hivatkozott irodalom

- [1] BALÁZS Sándor – HORVÁTH Tibor: Kézi lyukkártyák a szakirodalmi tájékoztatásban. Bp. OMKDK. 1968. 175 p. /Módszertani kiadványok 27. sz./
- [2] VÁGÓ Pálné: Az információkeresés technikájának újabb lehetősége: a lovaskártya = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 19. évf. 11–12. sz. 1972. p. 888–895.
- [3] SIDLOVSZKAJA, L.: Novüe metodü v tehniku komplektovanija. = Bibliotekar', 1976. 11. sz. p. 64–67.
- [4] VAJDA Erik: Útmutató a „Bevezetés és osztályozási ismeretekbe” c. tantárgy tanuláshoz. Kézirat. Bp. OMKDK. 1972. 100 p.
- [5] VAJDA Erik – HOLLÓS Miklós: Az osztályozás néhány kérdése. Bp. OSZK–KMK. 1975. /Magyar Könyvtárosok Egyesülete. Előadások – viták 4./
- [6] LAKITS Istvánné: Autóipari kongresszusi előadások analitikus feldolgozása lovaskártyákkal = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 22. évf. 1. sz. 1975. p. 17–27.
- [7] GÖNCZI Zoltánné – LAKITS Istvánné: Lovaskártyás nyilvántartás a tudományos tájékoztatási és könyvtárügyi szakirodalomról = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 23. évf. 4. sz. 1976. p. 156–163.
- [8] HAMBERGER Sándor: A szakirodalom fénylyukkártyás feldolgozása ETO szerinti osztályozás alapján = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 22. évf. 10–11. sz. 1975. p. 761–765.
- [9] SZABÓNÉ SZÁVAY Judit: Lovaskártyás információ-tárolási rendszer a Központi Könyvtár nemzetközi kiadvány-csere-tevékenységének nyilvántartására = Műszaki Egyetemi Könyvtáros, 13. évf. 1–2. sz. 1976. p. 12–17.
- [10] Könyvtári és tájékoztatási tárgyszójegyzék. Tezaurusz tervezet. Összeáll.: Horváth Magda – Kövendi Dénes. Bp. OSZK KMK. 1976. 187 p.

TREMKÓNÉ, MESZLÉNY M.: *Indirekt kódolású lovaskártyák az IFLA konferenciákon elhangzott előadások analitikus feltárására*

A szerző ismerteti a Könyvtártudományi és Módszertani Központ könyvtárában bevezetésre kerülő analitikus feldolgozási módszert, amelyet az IFLA konferenciákon elhangzott előadásokra alkalmaznak. Lovaskártyás keresőrendszert vezetnek be, indirekt kódolással, A5 méretű peremlyukkártyák felhasználásával. Részletesen ismerteti a szerző a kártyaterv elkészítésének szempontjait, a pozíciók rendeltetését a peremlyukkártyán, az egyes adatmezőkön tárolt ismérveket, a lovaskártyákon alkalmazott címleírásokat. Végül foglalkozik a rendszer várható hatékonyságával, rámutatva a lovaskártyás keresőrendszer előnyeire és hátrányaira.

Mrs. TREMKÓ–MESZLENY, M.: *Flagged cards with indirect coding for processing lectures of IFLA conferences*

The author describes the analytical processing method used for lectures held at IFLA conferences, introduced in the library of the Centre of Library Science and Methodology. A retrieval system is based on flagged cards with indirect coding, on A5 size marginal punched cards. Details are given of the card scheme design, the role of the positions on the marginal punched cards, the characteristics stored on the individual data-fields, the bibliographic descriptions on the flagged cards. Finally the author explains the expected efficiency of the system indicating advantages and disadvantages of the retrieval with flagged cards.

**ТРЕМКОНЕ, МЕСЛЕНИ М.:** Рейтерные карты с непрямым кодированием для аналитической обработки текста докладов, прочитанных на конференциях ИФЛА

Автором описывается аналитический метод, применяемый в библиотеке Библиотечно-методического центра для обработки текстов докладов, прочитанных на конференциях ИФЛА. Рассматриваемая информационно-поисковая система основана на применении рейтерных карт с краевой перфорацией формата А5 с непрямым кодированием. В статье подробно описываются процесс разметки перфокарты, назначение отдельных позиций, кодируемые признаки, а также виды библиографического описания, нанесенные на рейтерные карты. В заключение автор проводит анализ ожидаемой эффективности поисковой системы, указывая как на преимущества так и на недостатки рассматриваемой информационно-поисковой системы.

*Frau TREMKO-MESZLENY, M.: Indirekt kódierte Reiter für die analytische Erschliessung der Vorträge von IFLA-Konferenzen*

Der Autor erörtert die analytische Methode, die in der Bibliothek der Zentralstelle für Bibliothekswissenschaft und Methodik für die Bearbeitung der Vorträge von IFLA-Konferenzen angewendet wird. Es wird ein Recherchesystem eingeführt welcher mit indirekt kodierten Reiterkarten und mit Ranlochkarten der Grösse A5 funktioniert. Die Gesichtspunkte der Ausarbeitung des Kartenschemas, die Bestimmung der Positionen auf der Randlochkarte, die auf den einzelnen Datenfeldern gespeicherten Charakteristiken und die auf den Reiterkarten angewendeten Titelbeschreibungen werden ausführlich besprochen. Abschliessend beschäftigt sich der Autor mit der erwartbaren Effektivität des Systems, mit Hinweis auf die Vor- und Nachteile des mit Reiterkarten arbeitenden Recherchesystems.

## MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE MŰSZAKI KÖNYVTÁROS SZEKCIÓ

### TÁJÉKOZTATÓ

A Műszaki Könyvtáros Szekció 1977. szeptember 29-én megtartott összejövetelén „Könyvtári kezelők és alapfokú könyvtárosok képzésének és foglalkoztatásának helyzete és problémái” címmel vitaülést rendezett, melyen Szabó Sándor (ELTE) tartott vitaindító előadást.

Bevezetőjében tisztázta az alapfokú képzettségű könyvtári munkatársak munkakörének elnevezési problémáit és körülhatárolta azokat a munkaterületeket, amelyeket ilyen képzés birtokában be lehet tölteni.

Alapfokú képzésről kb. a 60-as évektől kezdve lehet beszélni. Angolszász területen az érettségire épülő iskolarendszerű forma, Nyugat-Európa más országaiban a középiskolai keretek közé beépült képzés, az NDK-ban pedig a könyvtári szakmunkásképzés honosodott meg. Az előadó, a magyar főiskolai és egyetemi könyvtárosképzés rövid vázolás után, a hazai tervekkel, elképzelésekkel foglalkozott. Alapfokú képzésre a jövőben is szükség lesz, mind részfoglalkozású könyvtárosok, mind érdeklődő fiatalok számára. A hálózati központok és egyes nagy könyvtárak kb. 200–250 órás tanfolyam

beindítására kapnak lehetőséget, melynek keretében az általános alapismereteken túl a helyi sajátosságoknak megfelelő gyakorlatot is elsajátíthatják.

Egyes gimnáziumok 3. és 4. osztályában fakultatív formában lehetőséget kapnak a diákok ún. *közgyűjtemény-kezelői* képzés megszerzésére. Ez az oktatási forma nemcsak könyvtári, hanem múzeumi és levéltári vonatkozású tananyaggal is foglalkozik. Az iskolák és a könyvtárak közötti ilyen irányú kapcsolatot (előadók, gyakorlóhely stb.) a könyvtáraknak kellene kezdeményezni.

A bevezető előadást élénk vita követte.

\* \* \*

A Műszaki Könyvtáros Szekció vezetősége 1977. november 24-én ülést tartott.

A vezetőség a szekció taggyűlésével és a Luca napi klubesttel kapcsolatos teendőket tárgyalta meg.

Felülvizsgálta az 1977. évi munkaterv teljesítését, meghatározta az ezzel és az 1977. évi költségvetés szerinti keretek felhasználásával kapcsolatos teendőket.